

sers van Zwettl. Op blz. 164-179 wordt over Geras en Pernegg gesproken en de lezer vergast op een aandoenlijk verhaal van Pater Candidus en Zuster Candida. Hoewel Zák beide personen aan kan wijzen als leden respectievelijk van Geras en Doxan, wil het ons toch voorkomen, dat we hier met een liefdesavontuur te doen hebben naar middeleeuwsch recept.

H. HEIJMAN.

* * *

Der heilige Norbert. Ein Lebensbild nach der Kirchen- und Profangeschichte entworfen von Alfons Zák, O. Praem. — Kleine historische Monographien hrsg. von Nikolaus Hovorka, Nr 21-22. — Wien 1930. Reinhold-Verlag.

Het jongste werkje van Zák dient zich smakelijk aan. Met plezier neemt men het ter hand, om het keurige bandje te bewonderen als ook de vele houtsneden, welke Rose Reinhold tot verluchting van den tekst vervaardigde. Bijzonder aantrekkelijk is de samenstelling der teekening tot een geheel, als versiering van den boekband. Aan den tekst zijn vele goed-geslaagde reproducties van foto's toegevoegd, genomen van oude Norbertijner kunstwerken. Alles is op goed papier gedrukt met stevige letter. De uitgever en medewerkers mogen inzooverre over het werk tevreden zijn.

Anders zullen velen oordeelen, die voornamelijk op den inhoud letten. Hoofdzakelijk geeft het een levensbeschrijving van S. Norbertus met — als laatste hoofdstuk — een opsomming van de betrekkingen tusschen den heilige en Oostenrijk. Een aanhangsel zorgt dan nog voor een « Elck wat Wils ». Blijkbaar kon de schrijver maar moeilijk aan de verleiding weerstaan, van alsmaar mee te deelen van wat hij sedert lange jaren omtrent zijn Orde verzamelde. Hoezeer we die uiting van genegenheid voor zijn instelling ook waardeeren, toch zou het ons meer waard geweest zijn, indien de schrijver getoond had, zijn materiaal kritisch te beheerschen.

Beter dan menig ander weet P. Zák, dat het karakter van S. Norbertus door de Duitsche vakhistorici verre van gunstig is beschreven. Met dit oordeel heeft men beslist rekening te houden, omdat zij de eenigste geschiedkundigen zijn, die het streven van S. Norbertus wetenschappelijk trachten te benaderen. We gelooven

vooralsnog niet, dat die karakteristiek enkel en alleen door een afwijkende levensbeschouwing is ontstaan. Veeleer is ze afhankelijk van de biografen zelf, zoowel van hen, die als tijdgenooten het ware beeld camoufleerden, als van lateren, die met weinig critischen zin op het werk der eerste biografen voortborduurd.

Naar mijn meening is het meer dan tijd, om onzerzijds tot de bronnen te gaan en deze onder velerlei opzicht te bestudeeren. Verschillende indicien zijn aanwezig, welke achter den overgeleverden Norbertus een andere doen vermoeden, een persoon, die *gegaan is*, doch ook de noodige buigzaamheid bezat, om het rechtmatig bestaan van een sterkere macht te erkennen, op gevaar af van den schijn te wekken, dat veeleer *gegaan werd*.

Eerst als dít voorbereidend werk gereed gekomen is, zal men zich tot Hauck kunnen wenden, om een juist waarde-oordeel te verkrijgen. Het werk van onzen medebroeder is er nog niet aan toe, dat het de opvatting van Bernhardi e. a. vermag los te wrikken.

H. HEIJMAN.

* * *

Josef Re b h o l z, Pfarrer und Kapitels-Kammerer in Apfeltrach, *Leben des gottselingen Jünglings Wilhelm Eiselin aus dem Orden der Prämonstratenser*. Lehr- und Andachtsbuch. 1914, Verlag von J. Pfeiffer (D. Hafner). München, Herzogspitalstrasse 6, 174 Pag. in 16°.

Dieses Büchlein ist gewidmet in frommen Verehrung dem engelreinen, gottseligen Jüngling Wilhelm Eiselin, Prämonstratenser aus die Abtei Rot, im württembergischen Oberland, zur 350. Wiederkehr seines Geburtsjahres. Deshalb ist diese vorliegende Lebensbeschreibung ein kleine Jubeläumsgabe zu seiner Ehre.

Als Quelle für diese Lebensbeschreibung diente dem Verfasser das lateinische Werk : *Vita Wilhelmi Rothensis* von Martinus M e r t z, ausgabe J. C. V a n d e r S e r r e, Antverpiaë, 1627.

Das zweite Teil ist ein Andachtsbuch.

A. E.

* * *

V a n W a e f e l g h e m Raphael, *Répertoire des soucres imprimées et manuscrites relatives à l'histoire et la liturgie des monastères*